

GIÁO HOÀNG PHANXICÔ MỘT NĂM TRÊN NGÔI VỊ

Năm 2013 đánh dấu một sự kiện lớn hiếm có của Giáo hội Công giáo hoàn vũ. Đó là việc Giáo hoàng Benedicto XVI từ nhiệm. Sau đó, mật nghị hồng y đã bầu Hồng y Jorge Mario Bergoglio của Argentina, 76 tuổi, làm Giáo hoàng thứ 266 của Giáo hội Công giáo, với tước hiệu Phanxicô.

Ấn tượng đầu tiên của tân Giáo hoàng Phanxicô, mà tờ *Le Figaro* gọi là “fenomena” (hiện tượng phi thường), là phong cách giản dị, gần gũi giáo dân. Giáo hoàng Phanxicô vẫn giữ cách sống đạm bạc như hồi còn làm Tổng Giám mục Buenos Aires ở Argentina: không đi xe Limousine mới với biển ưu tiên của Vatican mà vẫn đi chiếc xe cũ, vẫn ở căn nhà trọ Santa Matta và trực tiếp trả tiền trọ chứ không ở biệt thự cao cấp dành cho Giáo hoàng trong Tòa Thánh, tự đốt lò sưởi trong mùa đông chứ không dùng điều hòa. Giáo hoàng vẫn đến với giáo dân khu ổ chuột ở Buenos Aires, nơi họ gọi Ngài là “Papa Villero” (Giáo hoàng ổ chuột). Ngài trực tiếp gọi điện thoại cho người đặt báo ở quê xin cắt báo hằng ngày; gọi điện cho trung tâm trẻ mồ côi ở Argentina thông báo không thể về vui chung với các em trong Lễ Noel như thường lệ vì bận việc ở Vatican. Ngài cũng gọi điện cho bạn bè và gia đình ở Argentina là không nên dự lễ tấn phong, để tiền ủng hộ các trẻ em khuyết tật. Ngày lễ tấn phong Giáo hoàng, Ngài từ chối đội vương miện, đeo nhẫn vàng, đi giày đỏ như các vị tiền nhiệm, mà vẫn dùng trang phục cũ, chỉ khoác chiếc khăn choàng trắng trên vai. Lễ Rửa chân năm 2013, Ngài quỳ gối hôn chân cho 12 trẻ em ở nhà tù Casal del Marmo, Italia, hay ôm hôn người bị u bướu gây xúc động cho báo giới. Khi dự Ngày Giới trẻ ở Rio de Janeiro, Brazil, Ngài không ngồi xe chống đạn, điều khiển cho lực lượng an ninh lo lắng, để có cơ hội bắt tay với nhiều người. Ngài ủng hộ 3,6 triệu Euro tiền thiếu hụt khi Ban Tổ chức Ngày Giới trẻ ở Brazil báo lại. Khi chưa đăng quang, Hồng y Brazil, Clausisico Hummes, bạn của Ngài đã nói: “Đừng quên người nghèo nhé”. Ngài đã nhớ ngay tới vị thánh nghèo khó nên nhận danh hiệu Giáo hoàng là Phanxicô. Ngày sinh nhật lần thứ 77, Ngài chọn cách dùng bữa tối với một số người vô gia cư ở

^{*} TS., Ủy ban Đoàn kết Công giáo Thành phố Hà Nội.

Roma. Chính sự gần gũi, giản dị của Ngài đã ghi điểm trong giáo dân. Tạp chí *Esquire* đã chọn Ngài làm nhân vật thời trang nhất năm 2013, vượt trên cả các nghệ sĩ điện ảnh Hollywood lấp lánh thời trang hàng hiệu.

Sau chín tháng ở ngôi vị Giáo hoàng, Ngài đã được Tạp chí *Time* bình chọn là nhân vật xuất sắc năm 2013. Ông Nancy Gibis, Tổng Biên tập tạp chí này cho biết, đây là vị Giáo hoàng thứ ba được *Time* bình chọn kể từ năm 1927. Trước đó, hai vị Giáo hoàng đã được bình chọn là Gioan XXIII, người khởi xướng Công đồng Vatican II với tinh thần canh tân và Gioan Phaolô II đã góp phần xóa bỏ thể giới lưỡng cực. Còn Phanxicô là một Giáo hoàng “Perestroika” (cải tổ).

Quả thật, Giáo hoàng Phanxicô đã bắt tay cải tổ Giáo hội, trước hết là bộ máy nặng nề ở Vatican. Ngài bổ nhiệm Tổng Giám mục Pietro Parolin làm Quốc vụ khanh thay cho Hồng y T. Bertone; chọn tám hồng y từ năm châu lục để lập Ban Cố vấn giúp quản trị Giáo triều. Ban Cố vấn đã họp hai phiên và sẽ trình phương án cải tổ Giáo triều trong năm 2014. Quốc vụ khanh trước đây được coi như Thủ tướng Vatican, nay chỉ là văn phòng của Giáo hoàng. Vấn đề tài chính của Tòa Thánh trước đây khá tai tiếng. Ngài thay đổi người quản trị. Rồi Ngài chọn tám chuyên gia là giáo dân giúp điều hành. Ngài đã chọn 19 hồng y đầu tiên dưới triều đại của mình, nhưng không có người Hoa Kỳ như trước, mà thay bằng đại diện các nước nghèo hay vùng đất của Islam giáo như Haiti, Mindanao,... Trong thư gửi các hồng y trước ngày tấn phong, Ngài viết: “Tước vị Hồng y không có nghĩa là thăng chức, cũng không phải là một vinh dự hay một sự tô điểm, đơn giản chỉ là một đòi hỏi quý vị phải mở rộng tâm hồn và trái tim của mình”.

Ngài phê bình lối sống xa hoa, lãng phí của hàng giáo sĩ. Theo Ngài, ô tô, điện thoại chỉ là phương tiện để làm việc, nên giáo sĩ không nên sắm những thứ đắt tiền và khi mua sắm nên nghĩ đến người nghèo. Sau lời cảnh báo này, không ít linh mục đã đổi xe cũ hơn, ít tiền hơn. Ngài cũng cách chức Giám mục Giáo phận Limburg, nước Đức, vì tội hay sắm sửa và xây dựng hoang phí; cách chức Tổng Giám mục J. Wesolowski đang là Sứ thần Dominica vì cáo buộc lạm dụng tình dục. Hồng y bảo thủ người Hoa Kỳ là Raymond Burke và Hồng y Mauro Piacenza cũng không được bổ nhiệm lại. Ngài chỉ trích cách ứng xử của hàng giáo sĩ quan liêu khi người phụ nữ ngoại tình đưa con đi rửa tội đã bị từ chối. Ngài nói, đứa trẻ gia nhập Giáo hội đâu cần khai lý lịch. Đó là thứ “mục vụ dịch vụ” và Giáo hội không chấp nhận thứ dịch vụ ấy. Ngài tố cáo

những tệ nạn xấu hổ trong hàng giáo sĩ, nhất là nạn ấu dâm. Ngài nói: “Thật là ô nhục cho Giáo hội. Chúng ta xấu hổ vì những scandal, những chiến bại của các linh mục, giám mục, giáo dân. Lời Chúa trong các scandal ấy thật khó thấy. Họ có quan hệ với Thiên Chúa. Họ có một địa vị trong Giáo hội, có quyền lực thoải mái, nhưng lời Chúa thì không có”. Trước đây, tước hiệu Đức ông có tới 16 cấp, thời Giáo hoàng Phaolô VI còn ba cấp, đến nay Ngài chỉ giữ một cấp, nhưng không ban cho linh mục quá 65 tuổi. Khi chiến tranh ở Syria cận kề, Ngài kêu gọi thế giới hãy chặn đứng cuộc chiến này. Giáo hội Công giáo lấy ngày 7/9/2013 là ngày ăn chay, cầu nguyện cho hòa bình ở Syria đã quá đau khổ vì nội chiến dai dẳng làm 100 ngàn người thiệt mạng và 10 triệu dân phải tha hương.

Thông điệp đầu tay của Ngài có tên *Evangelii Gaudium* (Niềm vui Phúc âm) dài 5.000 chữ, mang đầy tinh thần cải cách hiếm có như Hiến chế *Gaudium et Spes* (Vui mừng và Hy vọng) của Công đồng Vatican II cách đây 50 năm. Tinh thần đi với người nghèo và hội nhập văn hóa của thông điệp này rất rõ ràng: “Một Giáo hội có đôi bàn tay lấm láp vì giúp đỡ người nghèo và người bị áp bức... Chúng ta không thể đòi hỏi những người ở mỗi lục địa trong việc diễn tả đức tin Kitô giáo của họ bằng việc bắt chước các hình thức diễn tả mà các nước Châu Âu đã phát triển tại một thời điểm nào đó”. Vì vậy, Ngài cũng từng bị chỉ trích. Ông Ruch Limbaugh, một nhà bình luận chính trị Italia, viết: “Thật đáng buồn về vị Giáo hoàng này làm cho chúng ta thấy rõ ràng rằng, ông ta không biết gì về những điều khi ông ta nói đến chủ nghĩa tư bản và chủ nghĩa xã hội. Đây là chủ nghĩa mác xít tinh rỗng thoát ra từ miệng Giáo hoàng”.

Giáo hoàng Phanxicô có cách tiếp cận giới truyền thông gần gũi hơn. Ngày ra mắt báo chí đầu tiên trên cương vị Giáo hoàng, ngày 15/3/2013, Ngài trò chuyện với 5.000 nhà báo mà không dùng diễn văn soạn sẵn. Đi dự Ngày Giới trẻ ở Brazil về, Ngài họp báo ngay trên máy bay. Khi các nhà báo hỏi về một số vấn đề nhạy cảm như kết hôn đồng tính, ly hôn, phá thai..., Ngài trả lời: “Nếu ai đó là người đồng tính, nhưng biết tìm kiếm Chúa và có thiện chí, thì tôi là ai mà dám phê phán”. Đã có 907 tờ báo trên thế giới trích câu nói này của Ngài, nhưng chỉ có 305 tờ là trích đầy đủ, còn lại chỉ dẫn câu cuối gây tranh cãi trên dư luận. Ngài lập Tweeter của mình và thường xuyên có 11 triệu người theo dõi, đồng gấp bốn lần vị tiền nhiệm. Một nhà truyền thông ở Vatican nhận xét, mỗi tweet (tin nhắn) của Ngài ảnh hưởng tới 60 triệu người. Bưu điện Vatican mỗi ngày tiếp nhận 2.000 lá thư gửi đích danh Giáo hoàng Phanxicô, đây là chưa kể thư điện tử (email). Nhiều người ghi cả số điện thoại riêng, hy

vọng sẽ có ngày được Giáo hoàng trực tiếp gọi điện thoại tới. Lễ Tình nhân 14/02/2014, Ngài gặp gỡ 30.000 bạn trẻ ở Quảng trường Thánh Phêrô và trả lời các câu hỏi của các cặp hôn nhân với những ngôn từ hóm hỉnh và trẻ trung.

Tờ *Wall Street Journal* và kênh truyền hình NBC đã thăm dò ý kiến dư luận ngày 11/12/2013 cho biết, 88% người Hoa Kỳ có ấn tượng tích cực với Giáo hoàng Phanxicô. Tờ *Washington Post* và hãng truyền hình CNN cũng cho biết, hiện có 64% người ủng hộ Công giáo. Từ trước tới nay, số liệu này cao nhất cũng chỉ là 62%. Từ khi Giáo hoàng Phanxicô đăng quang, lượng người đổ về Vatican cũng đông hơn. Những buổi tiếp kiến chung thứ tư hằng tuần có khoảng 60 -100 ngàn người tham dự, đông gấp bốn lần trước đây. Cơ quan du lịch Vatican cho biết, lượng khách hành hương tăng gấp ba lần, tức 6,6 triệu lượt người, bất chấp kinh tế thế giới khó khăn. Đặc biệt, có sự thức tỉnh trở lại của nhiều Giáo hội địa phương trước đây có tiếng là nguội lạnh như Tây Ban Nha, Argentina, Anh. Tờ *Le Figaro* gọi đó là “hiện tượng Phanxicô”. Số giáo dân quay trở lại nhà thờ tăng 20% và số gia nhập đạo tăng 12%. Rất nhiều trẻ em ở Châu Âu được sinh ra trong năm 2013 đã được đặt tên là Phanxicô. Giám mục Giovanni d’Ercole cho rằng, chính nhiệt huyết của Giáo hoàng Phanxicô đã lôi kéo giáo dân quay lại nhà thờ. Nếu gỡ từ khóa “Pope Francis” (Giáo hoàng Phanxicô) thì nhận được 1,2 tỷ kết quả trên Facebook. Thủ tướng Đức Angela Merkel có bố là mục sư Tin Lành nhưng cũng tuyên bố mình là fan của Giáo hoàng Phanxicô. Ngoại trưởng Hoa Kỳ Kerry vừa có cuộc gặp với Quốc vụ khanh Tòa Thánh Parolin để chuẩn bị cho cuộc yết kiến của Tổng thống Barack Obama với Giáo hoàng Phanxicô sắp tới. Dù có hàng trăm ngàn lá thư gửi đến khuyên Ngài đừng gặp Tổng thống Pháp F. Hollande vì tai tiếng tình ái, nhưng Ngài vẫn gặp gỡ chứ không tránh né. Ủy ban Truyền thông Châu Âu ngày 13/12/2013 trao giải truyền thông 2013 cho Giáo hoàng Phanxicô. Tạp chí *Forbes* đã xếp Giáo hoàng Phanxicô là một trong những nhân vật quyền lực nhất thế giới năm 2013 sau nguyên thủ Nga, Mỹ và Trung Quốc.

Tất nhiên, Giáo hoàng Phanxicô vẫn phải trung thành với những nguyên tắc của Giáo hội Công giáo, nên nhiều vấn đề chưa thể giải quyết như phong chức linh mục cho phụ nữ, quyền bình đẳng Giáo hoàng... Đúng như Hồng y người Đức Walter Kasper nói: “Một vị tân Giáo hoàng có thể cải tổ Giáo hội, nhưng Ngài không thể sản sinh ra Giáo hội mới”/.